

ELLI H. RADINGEROVÁ,
GÜNTHER BLOCH

A photograph of three dogs sitting in a field of tall, golden-brown grass. On the left is a light-colored dog, possibly a Weimaraner, sitting and looking towards the camera with its mouth open. In the center is a dark-colored dog, possibly a Labrador Retriever, sitting and looking towards the camera with its mouth open. On the right is another dark-colored dog, possibly a Labrador Retriever, sitting and looking towards the camera with its mouth open.

VLČÍ MLUVA

PRO PEJSKAŘE

O alfa samcích, dominanci a jiných
populárních omylech

Vlčí mluva

Vyšlo také v tištěné verzi

Vyrobeno pro společnost Palmknihy - eReading

MLADÁ FRONTA

Elli H. Radingerová a Günther Bloch

Vlčí mluva – e-kniha

Copyright © Mladá fronta, a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ELLI H. RADINGEROVÁ
GÜNTHER BLOCH

VLČÍ MLUVA

O alfa samcích, dominanci a jiných
populárních omylech

MLADÁ FRONTA

Tuto knihu věnujeme všem divokým vlkům,
kteří nám dovolili nahlédnout do jejich
rodinného života.

ISBN 978-80-204-5151-4 tištěná kniha

ISBN 978-80-204-5608-3 ePub

ISBN 978-80-204-5610-6 Mobi

ISBN 978-80-204-5609-0 PDF

Copyright © 2010, Franckh-Kosmos Verlags-GmbH &Co.

KG Stuttgart

Original Title: Wölfisch für Hundehalter

Translation © Tomáš Dimter, 2019

OBSAH

Předmluva 7

K této knize 10

Vztah člověka a psa

Dva druhy v těsné blízkosti 17

Vlk, člověk a pes jsou sociální

Mýtus „alfa“ 29

Mýtus „dominance“ 47

Vedení - Kdo je tady šéf? 69

We are family - Pospolitost dává sílu 85

Dobré city, špatné city 109

Učení: Co se štěně nenaučí... 121

Výchova: Puberták se vymkl kontrole 137

Hra jako učební a tréninkové jednotky 157

Komunikace: Látka, která všechno pojí 177

Vlk, člověk a pes jsou teritoriální

Chování v lovišti - Válka a mír 209

Rozpoznat nebezpečí a obrana 223

Teritoriální chování v lovišti - Komu patří pohovka? 235

Vlk, člověk a pes jsou lovci

Lovecké chování a týmová spolupráce 247

Žraní a potrava 269

Závěr 289

Závěrečné shrnutí	293
Poděkování	294
Doporučená četba	297
Fotokredity	299

PŘEDMLUVA

Naše porozumění sociálním systémům vlků a jiných psovitých šelem se v posledních desetiletích zásadně změnilo. Na jednu stranu k tomu přispívá řada terénních pozorování na různých místech zeměkoule, na druhou stranu také detailní práce vědců základního výzkumu, opírající se o informace získané z chování psovitých šelem. Tak dnes již není v případě vlčích smeček a smeček jiných psovitých šelem udržitelná představa přísně strukturované hierarchie vedoucí odshora (alfa) dolů (omega). Tato představa, která vznikla z pozorování smeček ve výbězích, jež tvořily skupiny vlků z několika rodin, ustoupila interpretaci chování v sociálním svazku.

Kromě toho práce například Davida Mac Donalda překonaly zažitě představy o lovu, ale také společné výchově vlčat jako nejdůležitějšího, nebo dokonce pudově podmíněného chování sociálního soužití psovitých šelem. Nejdůležitějšími ekologickými faktory jsou spíše společná ochrana loviště a společné využívání potravy. Tak i etologie jakožto věda, která zkoumá chování zvířat, zakusila hlubokou změnu paradigmatu. Proto v ní dnes již nenajdeme argumentaci, na niž se za časů Konrada Lorenze tak často přísahal, o pudu jakožto hnací síle chování a zejména ve spojitosti s agresivním chováním. Stejně tak už vyšel z módy i model utlumené pudovosti a z toho plynoucí úvahy o snižujícím se prahu vzrušivosti jakožto spouštěči agresivního chování.

Mladý vlk Yukon (vpravo) vede svou sestru Nishu a náhradní matku Hope vnitřním lovištěm v údolí řeky Bow.

Všechny tyto představy ale dál straší v hlavách mnoha a mnoha lidí, kteří chtějí svým psům porozumět nebo si vysvětlit, proč se pes chová, jak se chová. Takové mýty a tvrzení najdeme i v mnoha příručkách, které se věnují výchově a výcviku psů a které se stále opírají o etologické názory z dřevních dob této vědy. Ve vědecké oblasti jde ovšem o výhodu, a nikoli o slabost, že ve světle nových poznatků a nových dat dochází ke změně nebo odvrhnutí starších názorů a teoretických interpretací. Toho názoru byl i sám Konrad Lorenz, když pravil, že nejlepším sportem pro vědce je, když po ránu, jakmile se nasnídá, zavrhne nějakou oblíbenou hypotézu.

Velký rozdíl mezi psem a vlkem spočívá v tom, že vlci obstarávají potravu i pro členy své skupiny.

Aby umožnili takovou ranní rozcvičku i pejskařům, dali se dohromady Günther Bloch a Elli H. Radingerová, dva velmi zkušené a psaví znalci vlků, a napsali tuto knihu. Umožňuje lidem, kteří se zajímají o kořeny psího chování, porovnat vžitá představy s tím, co – přinejmenším na základě poznatků roku 2009 – je považováno a přijímáno za skutečně základní fakta o severoamerickém vlkovi.

Jakou rozcvičku si z této knihy naordinujete vy, milí čtenáři, už nechám na vás. Přeji vám nicméně, aby se vám líbila – vaši psi vám za to budou vděční.

K TĚTO KNIZE

Když jsme začali před 20 lety pozorovat vlky v divočině, netušili jsme, jak hodně se tím náš život změní.

Nezávisle na sobě jsme hledali možnost, jak vlky blíže poznat. Seznámili jsme se na etologické stáži ve Vlčím parku, výzkumné stanici v americkém státu Indiana. Tam se také zrodil nápad založit obecně prospěšnou Společnost na ochranu vlků, kde jsme oba deset let působili v představenstvu. Při pozorování vlků ve výběhu ve Vlčím parku nás překvapovala vážnost konfliktů mezi vlky. Jediným důsledkem bylo, že provozovatel Vlčího parku zvířata od sebe oddělil a každému přidělil vlastní výběh, aby je ochránil. Divili jsme se tomu a rozhodli se zjistit, jestli se zvířata ve volné přírodě chovají jinak. Protože pozorování divokých vlků nebylo v Evropě možné, pracoval Günther od roku 1991 pod vedením dr. Paula Paqueta v kanadských národních parcích Banff, Kootenay, Yoho a Spray Lakes Provincial Park, zatímco Elli od roku 1995 společně s týmem Ricka McIntyry působila v americkém Yellowstonském národním parku.

Pozorování divokých vlků, shromažďování životních dat, možnost od sebe odlišovat všechny jedince jedné vlčí rodiny, to vše nám potvrdilo, že volně žijící vlci se v mnoha ohledech chovají jinak než zvířata žijící v zajetí. Pro ilustraci uvedeme jen tři příklady:

Volně žijící vlci potřebují velmi mnoho energie na shánění potravy a obíhání loviště, vlci žijící v zajetí nikoli.

Elli H. Radingerová a Günther Bloch se věnují terénnímu pozorování volně žijících vlků – Elli v Yellowstonském národním parku (USA) a Günther v národním parku Banff (Kanada).

Volně žijící vlci praktikují rodinnou kulturu lovu, kterou mladým vlkům předávají staří vlci. Protože vlci ve výběhu nemohou lovit, ale krmí je člověk, tato rodinná kultura zcela chybí.

Zejména v období páření vládne ve výbězích (pokud nejsou zvířata kastrována) velmi agresivní nálada, protože na jednom místě žije velmi mnoho generací starších zvířat, která si nemohou jít z cesty.

To jsou jenom tři stručné příklady toho, proč je chování vlků v zajetí spíše „pro vlky netypické“. Přestože většina těchto poznatků už byla v mezidobí zveřejněna

a je známa, stále ještě existuje mezi chovateli psů a kynology velké množství populárních omylů, které se netýkají jenom tématu „alfa“ a „dominance“. Tak se musí vlk zodpovídat za mnohé, protože to argumentačně zapadá do aktuální módní vlny nebo adekvátního tréninkového schématu pro výcvik psů: „Vlci se chovají právě takhle!“ Dokonce i lidé, kteří principiálně odmítají srovnávání mezi vlky a psy, tyto argumenty přejímají, když se jim to hodí. Z tohoto důvodu jsme se rozhodli napsat knihu *Vlčí mluva pro pejskaře*.

Pochopitelně existuje mnohem víc klišé, než kolik jich popisujeme. Vyjmenovat je všechna by však výrazně překročilo rámeček této knihy. Proto jsme se soustředili na klišé, s nimiž se nejčastěji setkáváme na seminářích a v dopisech čtenářů.

Co mají vlk a pes společného?

Proč vám coby pejskařům radíme, abyste porozuměli „vlčí mluvě“, když máte *psa*, a nikoli *vlka*? Vlk a pes jsou sice v zásadě odlišní, ale mají mnoho společného – především původ, který je typický pro všechny psovitě šelmy. Tato kniha vám dává možnost získat více informací o typických vlastnostech a způsobech chování volně žijících vlků a tyto znalosti použít v každodenním zacházení se psy. Možná už jste úplně zmatení ze všech různých názorů, domněnek a rad, jako mnoho majitelů psů, kteří se na nás na seminářích a po přednáškách s tímto tématem obracejí. Píšeme tuhle knihu společně, protože jsme oba měli veliké štěstí, že jsme mohli několik

Učit se od sociálního chování vlků znamená brát vážně rodinné zájmy.

desetiletí pozorovat vlčí chování v přirozených podmínkách a v nejrozličnějších životních situacích. Kromě toho kniha zahrnuje i další poznatky z pozorování ve volné přírodě, která učinili jiní kolegové vědci.

Proto vám teď můžeme dát vodítko, jak chápat chování divokých vlků a co se z toho dá vyvodit pro vztah mezi člověkem a psem. Na základě této četby si může každý přezkoumat naše názory a vytvořit si neutrální obraz. Záměrně jsme zvolili civilní, nikoli vědecký tón. Kromě toho jsme se vědomě zřekli i odkazů na sekundární literaturu v hlavním textu knihy. Místo toho najdete v příloze soupis nejdůležitějších knih, které bychom vám doporučili k četbě. V následujícím textu používáme

pojmy „alfa“ nebo „smečka“ pouze v případě, když chceme demonstrovat některý z populárních omylů. Jinak používáme dnes už běžnější pojmy jako „vůdčí vlk/vůdčí vlčice“ a „rodina/skupina“. Pohlavně nedospělá zvířata označujeme termínem vlčata.

Struktura knihy

Pro snazší porozumění stručně vysvětlíme, jak jsme při koncepci knihy postupovali.

Knihu jsme rozdělili podle základních vlastností vlků: vlci jsou sociální, teritoriální a jsou to lovci.

Podle toho dělíme jednotlivé kapitoly:

„Tvrdí se, že...“ – Zde najdete tvrzení a běžné populární omyly, které se týkají vlků a s nimiž jsou často konfrontováni pejskaři.

„Realita je taková, že...“ – představuje vědecky podložené výsledky bádání vyplývající z mnoha pozorování ve volné přírodě. V pasáži nadepsané „Význam pro pejskaře“ nabízíme čtenářům tipy pro zacházení s jejich čtyřnohými přáteli.

V sekci „Příklady volně žijících vlků“ představujeme modelový případ z našich studií v kanadském národním parku Banff a americkém Yellowstonském národním parku. Tyto příklady mají charakter vzorového příkladu.

Při formulaci se odvoláváme na běžnou normu v oblasti vědeckého bádání. Naše názory jsou v souladu s výsledky bádání vědců jako Paul Paquet, Mike Gibeau, Doug Smith, L. David Mech a jiných krajinných

ekologů. Ale pochopitelně existují i výjimky z pravidla. „I vůdčí zvířata mohou být idioti.“ Nezapomínejte, milí čtenáři, na to, že nás vlci dokáží překvapovat neustále. Nikdy se o nich nedozvíme všechno. Tohle *není* příručka pro výchovu psů, ale měla by vám jako majitelům psů a pejskařům na základě pochopení vlčího chování pomoci vysvětlit chování vašeho psa. Vlčí rodiče vnímáme jako kompetentní učitele, kteří vědí, jak bez velké námahy začlenit dospívající členy do skupiny – a to bez ustavičného komandování.

Jsme přesvědčeni, že výchova a soužití s našimi vlastními psy jsou tak dobré proto, že pozorujeme divoké vlky, jejichž chování v našem vztahu k našemu psovi kopírujeme a začleňujeme do každodenního života. A tak se snad můžeme považovat za jistý druh „tlumočnicků“ pro vás a vašeho pejska.

Přejeme vám hodně radosti s naší knihou!
Günther Bloch a Elli H. Radingerová

Vztah člověka a psa
**DVA DRUHY
V TĚSNÉ BLÍZKOSTI**

PROBLEMATICKÝ VZTAH

Proč má vlastně tolik lidí problém se svým psem? Proč se přeme o všemožných otázkách týkajících se psího chování?

Mnoho vědců argumentuje, že se nedokážeme vmyslet do typických zákonitostí psovitých šelem, protože máme předky z říše primátů, kde vládla hierarchická společnost založená na účelnosti. Tato hierarchie přináší převážně výhody pro toho, kdo je na jejím vrcholu, protože potrava může být například velmi dobře vyhledávána a hájena individuálně. Hlavní slovo tady mají samci.

Takové chování neodpovídá tomu, jak se chovají psovité šelmy, jejich společnost není budována přísně hierarchicky. Není tedy divu, že máme jiné chápání sociálního chování než naši psi. Abychom my pejskaři vůbec pochopili, s kým to vlastně žijeme, je naší povinností brát vlky a jiné psovité šelmy vážně, a to včetně jejich skupinových struktur, a orientovat se podle jejich pravidel.

Možná si právem kladete otázku, proč byste se zrovna *vy* měli řídit podle pravidel *vašeho psa*, místo aby se *on* řídil *vašimi* pravidly. Samozřejmě proto, že *vy* žijete společně s jiným živočišným druhem v jedné domácnosti. Pochopitelně nepotřebujete brát žádný ohled na chování vašeho zvířete, které je podmíněno geneticky, a můžete žít svůj život podle pravidel primátů. Vám svěřená psí duše se tomu nebude moci bránit a *vy* nebudete

Günther Bloch a Timber tráví společně jak aktivní, tak i klidovou fázi. Tady si dávají šlofíka na pohovce, aniž by to negativně ovlivnilo Güntherovu „alfa pozici“.

rozumět psímu světu. Pokud ale chcete dosáhnout harmonického soužití, měli byste se informovat o tvorovi, s nímž sdílíte domácnost.

A na závěr si dovolíme lehkou uštěpačnost: pro lidi vůbec není špatné učit se od vlků. V průběhu vyprávění často poznáte, že vlci jsou někdy „lepší lidé“.

* * *

Tvrdí se, že...

... vztah člověka a psa je jedinečný, protože se socializují dva různé druhy, stávají se kooperačními partnery, mezi

nimiž dochází k výměně pocitů a citů. Ve zvířecím světě nenajdeme celoživotní mezidruhové vztahy či celoživotní soužití dvou druhů.

Realita je taková, že...

... i kdybychom chtěli věřit, že mezi člověkem a psem panuje opravdu jedinečný vztah, neodpovídá to realitě. Mnoho zvířecích druhů včetně vlků buduje dobře fungující účelné společnosti (symbiózy) i v divočině. Jako příklad zde můžeme uvést lovecká společenství mezi kojoty a jezevci, medvědem a liškou nebo spolupráci mezi medojedem kapským a medozvěstkou. To všechno jsou *symbiotické* vztahy.

Zcela jiný vztah ale panuje mezi vlky a krkavci, kteří žijí v těsné sociální smíšené skupině. Günther Bloch a jeho kolegové zjistili při pozorování ve volné přírodě, že v blízkosti stejných vlčích rodin hnízdí stále stejná krkavčí rodina a že krkavci vyrážejí na lov společně s vlky a společně se vrací domů (viz Seznam literatury *Wolf und Rabe*). Dva druhy, které si na sebe navzájem přivykly, tedy tvoří společnou sociální smíšenou skupinu.

Od okamžiku, kdy se vlčí mládě vydrápe z doupěte, neuplyne jediný den, aby nemělo něco společného s krkavci. Vedle zbytku své čtyřnohé rodiny, jejíž pach si vštípl do paměti, se také seznamuje s okřídlenými „členy rodiny“ a jejich pachem. Vštěpuje si ostrý zápach krkavčích křídel do svého mozku – na celý život. Tohle je právě *socializace*, nikoli nějaká prostá symbióza.